

แผนการใช้ที่ดินตำบลกกongแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-12
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	3-6
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	6-5
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน	7-5
7-2	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-10

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	2-10
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	3-7
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	6-6
7-5	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	7-12

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1)วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลัก และพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน เพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

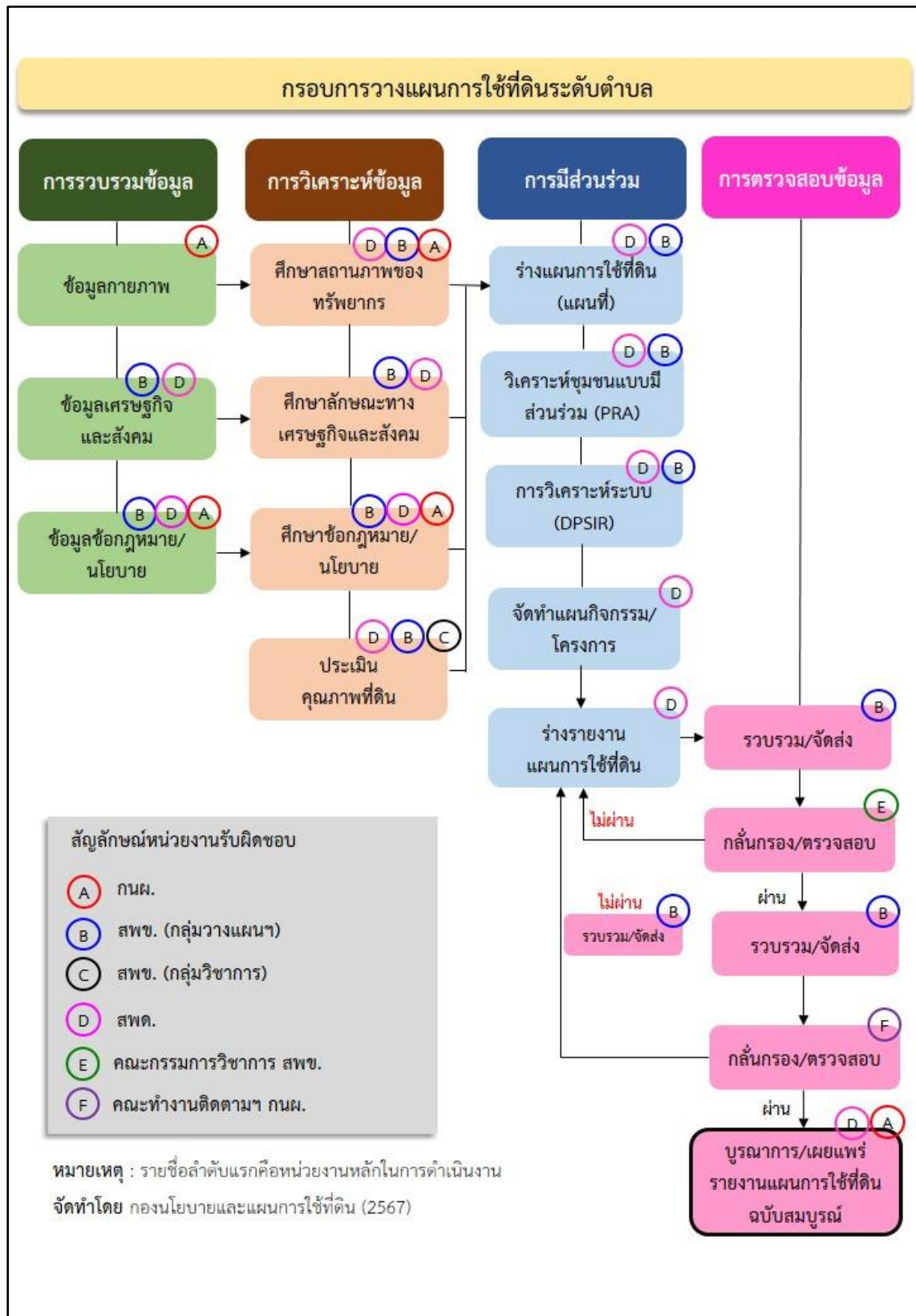
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“กองแขกยุคใหม่ สู่การเปลี่ยนแปลง ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว แบบยั่งยืน”
(องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่แจ่ม มีพื้นที่ประมาณ 360.46 ตารางกิโลเมตร หรือ 225,288 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลดอยแก้ว ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านทับ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านอมชูด	หมู่ที่ 7 บ้านกองแขก
หมู่ที่ 2 บ้านแม่หลุ	หมู่ที่ 8 บ้านอมเม็ง
หมู่ที่ 3 บ้านหัวดอย	หมู่ที่ 9 บ้านผาผึ้ง
หมู่ที่ 4 บ้านม้งโหล่งปง	หมู่ที่ 10 บ้านแม่คงคา
หมู่ที่ 5 บ้านอมลาน	หมู่ที่ 11 บ้านกองแขกใต้
หมู่ที่ 6 บ้านโม่หลวง	หมู่ที่ 12 บ้านนายางดิน

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขา มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน ได้แก่ น้ำปูลาน น้ำแม่กะ น้ำแม่ขาน น้ำแม่ขี้มูก น้ำแม่แจ่ม น้ำแม่ตุม น้ำแม่เม็ง น้ำแม่หม่ม น้ำแม่หลุ น้ำห้วยหลวง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537 - 2566 พบว่า ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 25.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.1 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 14.2 องศาเซลเซียส ในเดือนกุมภาพันธ์

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,217.2 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 141 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 228.3 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 26 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน ถึง ต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินไป เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

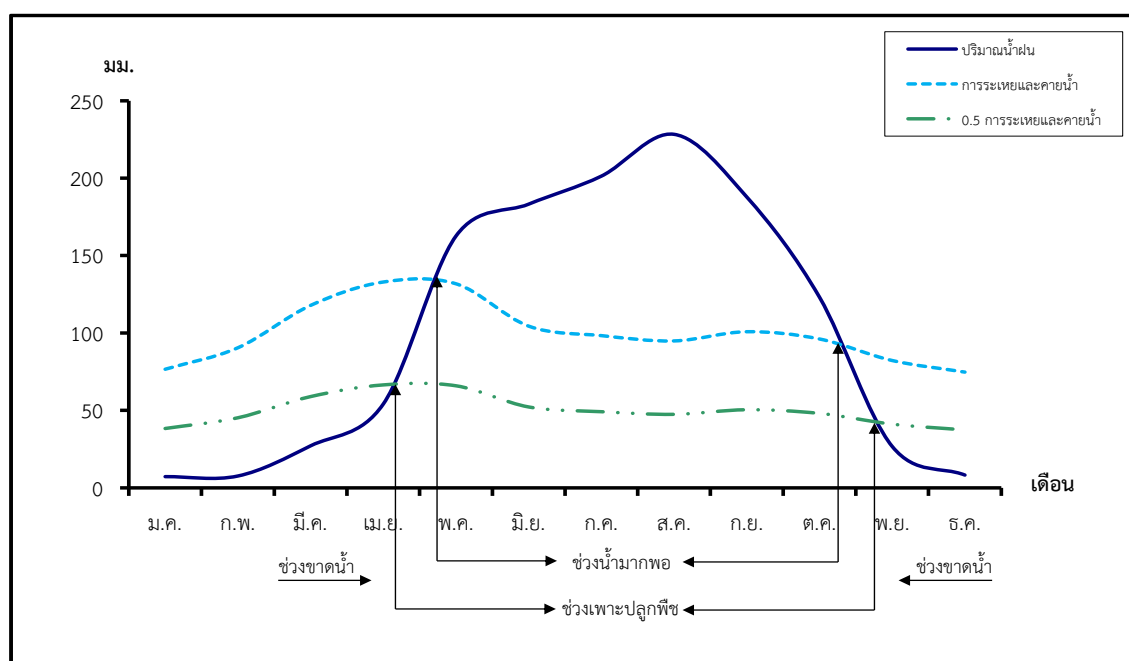
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	14.3	31.9	21.1	77.0	7.2	1.3	76.6	7.1
ก.พ.	14.2	34.5	22.7	69.0	7.6	0.9	90.4	7.5
มี.ค.	18.0	36.9	26.5	62.0	27.1	2.3	117.8	25.9
เม.ย.	22.5	38.1	29.5	63.0	54.1	5.1	132.9	49.4
พ.ค.	24.0	35.3	28.8	74.0	162.6	16.0	131.8	120.3
มิ.ย.	23.6	32.2	27.1	84.0	183.2	24.0	104.4	129.5
ก.ค.	23.3	31.2	26.6	85.0	201.3	25.6	98.3	136.5
ส.ค.	23.1	31.0	26.4	87.0	228.3	26.5	94.9	144.9
ก.ย.	23.1	32.3	26.8	85.0	187.8	20.5	100.8	131.4
ต.ค.	22.2	33.3	26.5	84.0	123.1	13.4	96.1	98.9
พ.ย.	19.6	32.9	24.7	81.0	26.7	4.0	82.2	25.6
ธ.ค.	16.3	31.4	22.0	80.0	8.2	1.6	74.7	8.1
เฉลี่ย	20.4	33.4	25.7	77.6	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,217.2	141.2	1,200.8	885.1

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ต่ำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

- 2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,788 ไร่ หรือร้อยละ 0.79 ของเนื้อที่ตำบล
- 2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 50,799 ไร่ หรือร้อยละ 22.55 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 3,048 ไร่ หรือร้อยละ 1.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว + พืชผัก นาไร่
 - 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 40,456 ไร่ หรือร้อยละ 17.96 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวไร่ ข้าวโพด/ข้าวไร่
 - 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 534 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา สัก และไม้ยืนต้นผสม
 - 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 832 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ลำไย ไม้ผลผสม มะม่วง
 - 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 5,375 ไร่ หรือร้อยละ 2.39 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก
 - 6) ไร่มวนเวียน มีเนื้อที่ 554 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่มวนเวียนร้าง
- 2.5.3 พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 171,136 ไร่ หรือร้อยละ 75.97 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู
- 2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 742 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา
- 2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 823 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พุ่มหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ดินถล่ม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,788	0.79
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,043	0.46
U202	หมู่บ้านชาวไทยภูเขา	631	0.28
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	82	0.04
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	23	0.01
U603	สุสาน ป่าช้า	9	-
A	พื้นที่เกษตรกรรม	50,799	22.55
A100	นาไร่	158	0.07
A101	นาข้าว	1,653	0.73
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	31	0.01
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	1,206	0.53
A200	ไร่ร้าง	478	0.21
A201	พืชไร่ผสม	213	0.09
A202	ข้าวโพด	23,246	10.32
A202/A216	ข้าวโพด/ข้าวไร่	2,520	1.12
A216	ข้าวไร่	11,626	5.16
A223	กะหล่ำปลี	381	0.17
A223/A224	กะหล่ำปลี/มะเขือเทศ	109	0.05
A224	มะเขือเทศ	548	0.24
A224/A502	มะเขือเทศ/พืชผัก	540	0.24
A229	พริก	12	0.01
A301	ไม้ยืนต้นผสม	12	0.01
A302	ยางพารา	105	1.05
A305	สัก	11	-
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	392	0.17

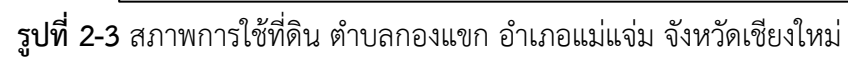
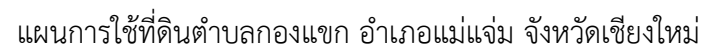

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A401	ไม้ผลผสม	13	0.01
A407	มะม่วง	5	-
A412	มะขาม	411	0.18
A413	ลำไย	5,375	2.39
A502	พืชผัก	5,375	2.39
A600	ไร่หมุนเวียนร้าง	554	0.25
F	พื้นที่ป่าไม้	171,136	75.97
F100	ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	555	0.25
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	35,511	15.76
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	3,354	1.49
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	130,146	57.77
F500	ป่าปลูกรอสภาพฟื้นฟู	13	0.01
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	1,557	0.69
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	823	0.37
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	765	0.34
M201	พื้นที่ลุ่ม	25	0.01
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	4	-
M402	พื้นที่ดินถล่ม	16	0.01
M701	ที่ทิ้งขยะ	13	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	742	0.32
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	687	0.30
W201	อ่างเก็บน้ำ	46	0.02
W202	บ่อน้ำในไร่นา	9	-
ผลรวมทั้งหมด		225,288	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลกองแขก มีประชากรรวม 7,385 คน แยกเป็นชาย 3,390 คน เป็นหญิง 3,995 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 1,022.74 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,259 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 146 ครัวเรือน หรือร้อยละ 3.43 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 4,113 ครัวเรือน หรือร้อยละ 96.57 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลกองแขก	2,387	3,330	3,293	6,623
หมู่ที่ 1 อมชูด	218	233	249	482
หมู่ที่ 2 แม่หลุ	200	305	275	580
หมู่ที่ 3 หัวดอย	191	211	210	421
หมู่ที่ 4 มังโหล่งปง	250	439	429	868
หมู่ที่ 5 อมลาน	146	225	212	437
หมู่ที่ 6 โม่่งหลวง	325	466	433	899
หมู่ที่ 7 กองแขก	247	293	307	600
หมู่ที่ 8 อมเม็ง	237	299	319	618
หมู่ที่ 9 ผาผึ้ง	181	269	248	517
หมู่ที่ 10 แม่คงคา	106	170	166	336
หมู่ที่ 11 กองแขกใต้	165	246	262	508
หมู่ที่ 12 นายนางดิน	121	174	183	357

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	4,259	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	146	3.43
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	4,113	96.57

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 4,513 ไร่ มีจำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 4,259 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.06 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 1,586 ไร่ หรือร้อยละ 35.15 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 10.86 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 146 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 384,816.99 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 163,385.98 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 309,623.64 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 131,460.31 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 75,193.35 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 31,925.67 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลกองแขก	78,673.29	40,647.41	12,897.11	13,368.83	145,586.64	44,307.82	131,352.59	39,975.83
หมู่ที่ 1 อมขุด	54,242.42	26,212.12	10,212.12	9,545.45	100,212.12	41,860.76	86,757.59	36,240.51
หมู่ที่ 2 แม่หลุ	91,205.67	44,255.32	6,170.21	10,602.84	152,234.04	43,363.64	141,170.21	40,212.12
หมู่ที่ 3 หัวดอย	69,926.47	35,536.76	10,514.71	11,485.29	127,463.24	42,592.14	114,617.65	38,299.75
หมู่ที่ 4 มังโหล่งปง	119,411.76	63,088.24	4,669.12	11,727.94	198,897.06	44,490.13	183,492.65	41,044.41
หมู่ที่ 5 อมลาน	58,526.32	36,526.32	16,736.84	15,684.21	127,473.68	40,366.67	113,894.74	36,066.67
หมู่ที่ 6 โม่หลง	66,005.15	40,798.97	15,128.87	16,134.02	138,067.01	43,201.61	126,675.26	39,637.10
หมู่ที่ 7 กองแขก	109,722.22	39,666.67	14,750.00	12,250.00	176,388.89	54,088.59	148,777.78	45,621.81
หมู่ที่ 8 อมเม็ง	69,521.28	39,494.68	17,526.60	15,000.00	141,542.55	43,551.55	128,324.47	39,484.45
หมู่ที่ 9 ผาผึ้ง	77,591.24	39,912.41	12,481.75	12,824.82	142,810.22	41,805.56	130,802.92	38,290.60
หมู่ที่ 10 แม่คงคา	78,775.51	32,040.82	16,938.78	11,632.65	139,387.76	40,176.47	130,408.16	37,588.24
หมู่ที่ 11 กองแขกใต้	80,547.95	45,616.44	12,465.75	14,452.05	153,082.19	46,953.78	139,794.52	42,878.15
หมู่ที่ 12 นายนางดิน	60,631.58	41,368.42	20,842.11	20,105.26	142,947.37	41,913.58	131,842.11	38,657.41

ที่มา: กรมการพัฒนชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

- 1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่
 - (1) เขตพื้นที่เตรียมการการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแม่เงา เนื้อที่ 46,302 ไร่
 - (2) เขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เนื้อที่ 1,228 ไร่
 - (3) เขตอุทยานแห่งชาติออบหลวง เนื้อที่ 29,457 ไร่
- 2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่
 - (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 160,494 ไร่
 - (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 60,059 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 62,511 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 8,621 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 86,727 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 51,983 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 15,446 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลกองแขก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,217.2 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลกองแขก มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำพุร้อน น้ำแม่กะ น้ำแม่ขาน น้ำแม่ขี้มูก น้ำแม่คงคา น้ำแม่แจ่ม น้ำแม่ตุม น้ำแม่เม้ง น้ำแม่เม้งหลวง น้ำแม่โมงน้อย น้ำแม่โมงหลวง น้ำแม่แรก น้ำแม่หม่ม น้ำแม่หลุ น้ำแม่อมลาน น้ำห้วยหลวง ห้วยโป่งหลวง ห้วยกองตาม ห้วยกองมาง ห้วยกีดน้อย ห้วยข้าวลืบ ห้วยขมิ้น ห้วยช้างน้อย ห้วยดงคำ ห้วยเตย ห้วยทราย ห้วยนางดีด ห้วยบ่อดุก ห้วยปางห่าง ห้วยปูเอก ห้วยโป่ง ห้วยโป่งจะคาก ห้วยโป่งแดง ห้วยโป่งนก ห้วยผักหนาม ห้วยผาผึ้ง ห้วยผามาน ห้วยแม่กองแป ห้วยแม่กีดหลวง ห้วยแม่นามูล ห้วยแม่มูก ห้วยแม่แก้ว ห้วยแม่ฮีด ห้วยโมงน้อย ห้วยไม้ช้าง ห้วยลังกา ห้วยห้วยหอม ห้วยห้า ห้วยอมชูด และห้วยเอียง

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำบ้านอมชูด

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2567) พบว่า ตำบลกองแขก มีจำนวนบ่อบาดาลราชการ จำนวน 4 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 33 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ดอน มี 33 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clB ชุดดินบ้านจ้อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,609 ไร่ หรือร้อยละ 1.16 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clC ชุดดินบ้านจ้อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,079 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clD ชุดดินบ้านจ้อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 833 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clE ชุดดินบ้านจ้อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 915 ไร่ หรือร้อยละ 0.41 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Bg-hb-clB ดินบ้านจ้องที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 455 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Bg-hb-clC ดินบ้านจ้องที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 927 ไร่ หรือร้อยละ 0.41 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Ce-clD ชุดดินเชียงแสน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 142 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Ce-clE ชุดดินเชียงแสน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,559 ไร่ หรือร้อยละ 0.69 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Cm-slB ชุดดินเชียงใหม่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 57 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Hc-gm-slB/b ดินหางฉัตรที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทา มีเนื้อที่ 1,034 ไร่ หรือร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Hc-hb-slC ดินหางฉัตรที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 771 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล

- 12) หน่วยแผนที่ดิน Hc-hb-sLE ดินห้ำงฉัตรที่มีความอึมตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,776 ไร่ หรือร้อยละ 4.34 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Hc-hb,gm-sLB/b ดินห้ำงฉัตรที่มีความอึมตัวเบสสูงและมีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคัณนา มีเนื้อที่ 146 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Li-gdE ชุดดินลี้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,243 ไร่ หรือร้อยละ 1.00 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Lo-sclB ชุดดินเลย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 55 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Lo-sclC ชุดดินเลย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 281 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Lo-sclD ชุดดินเลย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 230 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล
- 18) หน่วยแผนที่ดิน Lo-gm-sLB/b ดินเลยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคัณนา มีเนื้อที่ 184 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล
- 19) หน่วยแผนที่ดิน Lsk-sLD ชุดดินลานสัก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 148 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล
- 20) หน่วยแผนที่ดิน Mt-clD ชุดดินแม่แตง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,633 ไร่ หรือร้อยละ 1.17 ของเนื้อที่ตำบล
- 21) หน่วยแผนที่ดิน Nm-sclC ชุดดินหนองมด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 134 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 22) หน่วยแผนที่ดิน Nm-sclD ชุดดินหนองมด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,577 ไร่ หรือร้อยละ 0.70 ของเนื้อที่ตำบล
- 23) หน่วยแผนที่ดิน Nm-sclE ชุดดินหนองมด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,971 ไร่ หรือร้อยละ 1.76 ของเนื้อที่ตำบล
- 24) หน่วยแผนที่ดิน Pc-clB ชุดดินปากช่อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 154 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล
- 25) หน่วยแผนที่ดิน Pc-clC ชุดดินปากช่อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 398 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล
- 26) หน่วยแผนที่ดิน Pc-clD ชุดดินปากช่อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,522 ไร่ หรือร้อยละ 2.01 ของเนื้อที่ตำบล
- 27) หน่วยแผนที่ดิน Pc-clE ชุดดินปากช่อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,907 ไร่ หรือร้อยละ 0.85 ของเนื้อที่ตำบล
- 28) หน่วยแผนที่ดิน Ppm-clC ชุดดินภูผาม่าน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,243 ไร่ หรือร้อยละ 1.00 ของเนื้อที่ตำบล
- 29) หน่วยแผนที่ดิน Ppm-clE ชุดดินภูผาม่าน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,928 ไร่ หรือร้อยละ 1.74 ของเนื้อที่ตำบล

30) หน่วยแผนที่ดิน Ppm-gm-clB/b ดินภูเขาที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคัณนา มีเนื้อที่ 574 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล

31) หน่วยแผนที่ดิน Ps-sIC ชุดดินภูเขา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 273 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล

32) หน่วยแผนที่ดิน Ps-gsID ชุดดินภูเขา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,134 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล

33) หน่วยแผนที่ดิน Ps-gsIE ชุดดินภูเขา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,932 ไร่ หรือร้อยละ 1.75 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 173,573 ไร่ หรือร้อยละ 77.05 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน U พื้นที่ชุ่มชื้น มีเนื้อที่ 522 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 369 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 2,243 ไร่ หรือร้อยละ 1.00 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินลี (Li)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

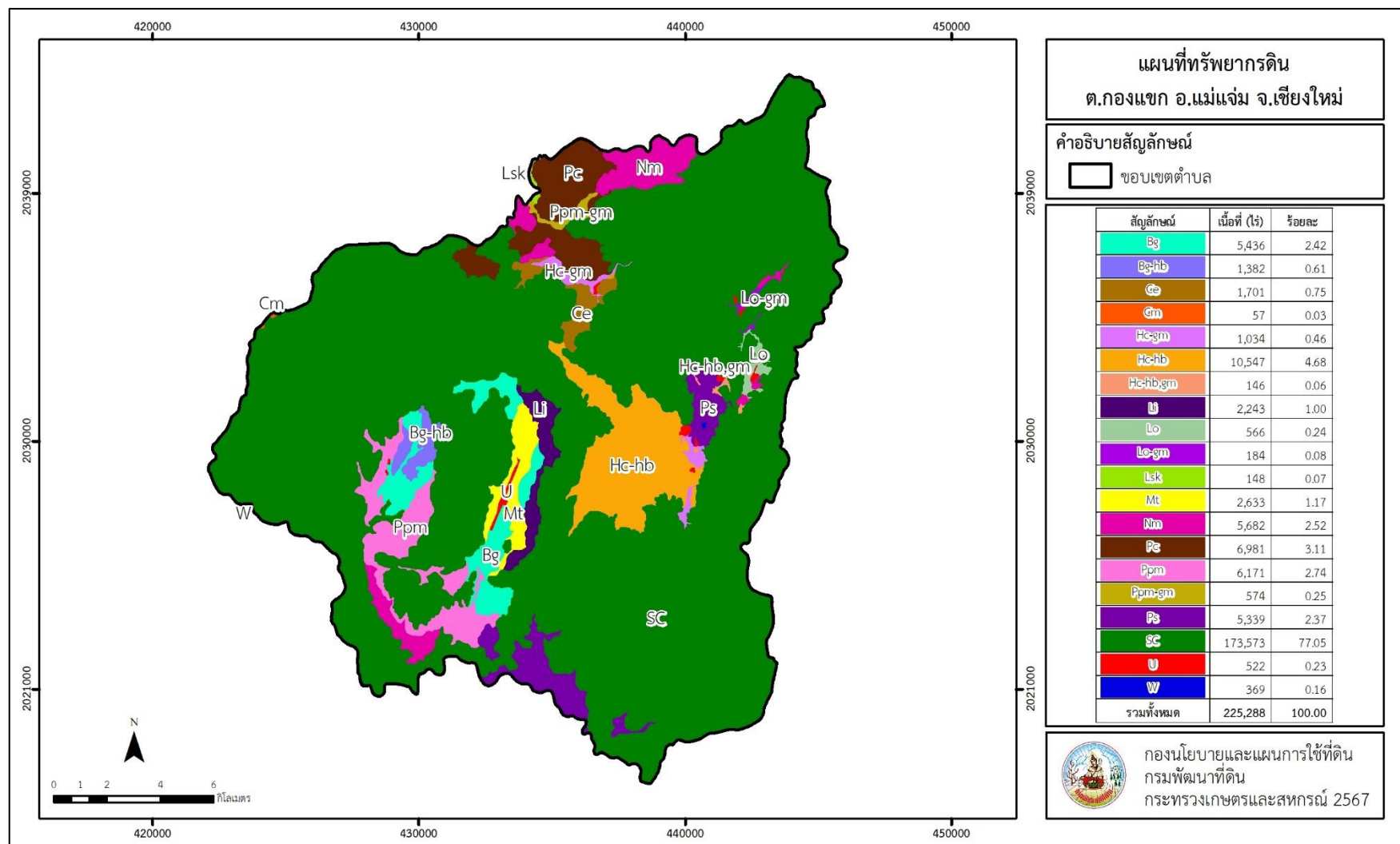
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Mt-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,633	1.17
Nm-sclC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	134	0.06
Nm-sclD	12-20	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	141	0.06
Nm-sclD*	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,436	0.64
Nm-sclE	20-35	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	3,971	1.76
Pc-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	154	0.07
Pc-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	398	0.18
Pc-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	4,522	2.01
Pc-clE	20-35	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	1,907	0.85
Ppm-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	2,243	1.00
Ppm-clE	20-35	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	3,928	1.74
Ppm-gm-clB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	574	0.25
Ps-slC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	273	0.12
Ps-gslD	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,134	0.50
Ps-gslE	20-35	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	3,932	1.75
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	173,573	77.05
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	522	0.23
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	369	0.16
รวมทั้งหมด											225,288	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลกองแขก คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3) มีการใช้สารเคมีจำนวนมาก
- 4) ขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภค และการเกษตร
- 5) หมูฝอยเกิดการเสียหาย
- 6) เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการทำการเกษตร

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลกองแขก มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีความต้องการระบบกระจายน้ำด้วยระบบพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ คลองส่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ ซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาของกรมพัฒนาที่ดิน
- 3) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดทำขั้นบันไดดินแบบต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง ปรับรูปแปลงนา ฯลฯ เพื่อป้องกันดินเกิดการพังทลาย และปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่
- 4) ปรับเปลี่ยนการใช้สารอินทรีย์ ทดแทนการใช้สารเคมี
- 5) การอบรมความรู้เกี่ยวกับดินอย่างทั่วถึง

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) การใช้ที่ดินไม่ตรงกับศักยภาพ
- 1.2) ดินเสื่อมโทรม
- 1.3) น้ำขาดแคลน
- 1.4) สารเคมีจำนวนมาก
- 1.5) ขาดความรู้ความเข้าใจ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) ใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่อง โดยขาดการจัดการดินที่เหมาะสม
- 2.2) ขาดแหล่งเก็บกักน้ำ
- 2.3) ราคาปัจจัยการผลิต และผลผลิตถูกควบคุมโดยนายทุน
- 2.4) ใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ลาดชัน ไม่มีการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ดินเสื่อมโทรม/ขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3.2) การใช้สารเคมี
- 3.3) ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน
- 3.4) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3.5) น้ำหลาก/ดินถล่ม

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) ดินสไลด์/ แหล่งน้ำตื้นเขิน
- 4.2) ขาดแคลนน้ำ
- 4.3) หนี้สินภาคการเกษตร
- 4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

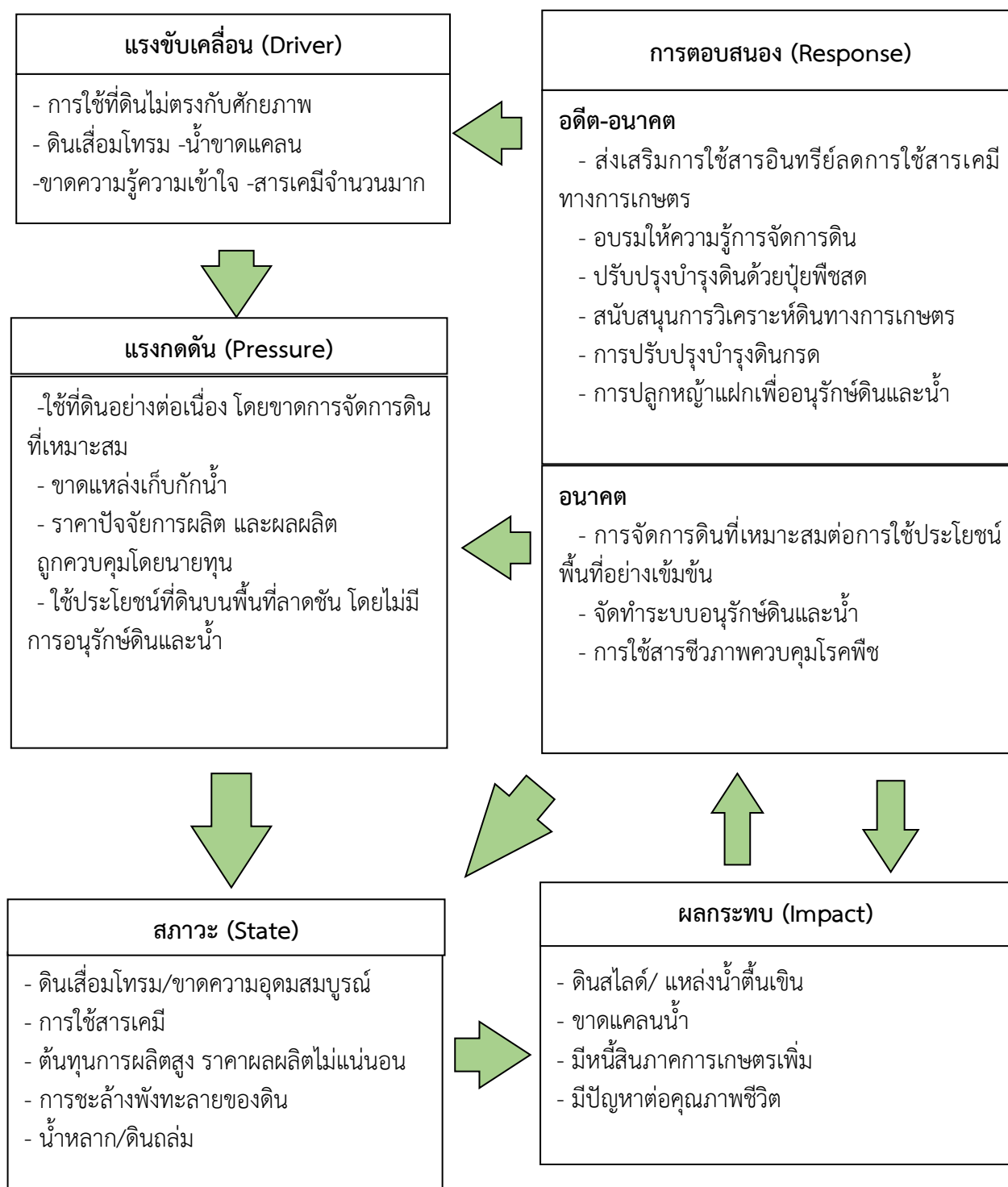
อดีต-ปัจจุบัน

- ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- อบรมให้ความรู้การจัดการดิน
- ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- สนับสนุนการวิเคราะห์ดินทางการเกษตร
- การปรับปรุงบำรุงดินกรด
- การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

อนาคต

- การจัดการดินที่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเข้มข้น
- จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- การใช้สารชีวภาพควบคุมโรคพืช

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าวไร่/นา เกษตรกรจะปลูกข้าวไร่ในช่วงเดือนต้นเดือนพฤษภาคม เก็บเกี่ยวในเดือนสิงหาคม และข้าวนาเกษตรกรจะปลูกข้าวไร่ในช่วงเดือนต้นเดือนมิถุนายน เก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน
- 2) หอมแดง เกษตรกรจะทำการปลูกในช่วงเดือนพฤษภาคม และเก็บเกี่ยวในเดือนกรกฎาคม
- 3) มะขาม เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมะขามตลอดทั้งปี ในช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูก คือ ปลายฤดูฝน (กันยายนถึงตุลาคม) ซึ่งมีความชื้น ในดินและอากาศพอเหมาะ
- 4) ฟักทอง เกษตรกรจะปลูกในช่วงเดือนเมษายน และเก็บเกี่ยวในเดือนธันวาคม
- 5) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นิยมปลูกบนพื้นที่ดอน เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม เพราะอาศัยน้ำฝนในการให้น้ำ และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ข้าวไร่/นา					ข้าวไร่/นา							
2. หอมแดง					หอมแดง							
3. มะขาม	มะขาม											
4. ฟักทอง				ฟักทอง								
5. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวไร่ หอมแดง กะหล่ำปลี มะเขือเทศ

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยที่ดิน	ข้าวโพด	ข้าวไร่	หอมแดง	กะหล่ำปลี	มะเขือเทศ
Bg-clB	S2n	S2n	S2ens	S2n	S2ens
Bg-clC	S2en	S2en	S2ens	S2ewn	S2ens
Bg-clD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Bg-clE	N	N	N	S3ew	N
Bg-hb-clB	S2n	S2n	S2ens	S2n	S2ens
Bg-hb-clC	S2en	S2en	S2ens	S2ewn	S2ens
Ce-clD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Ce-clE	N	N	N	S3ew	N
Cm-slB	S2n	S2n	S2ens	S2n	S2ens
Hc-gm-slB/b	S2on	S2on	S2eons	S2n	S2ens
Hc-hb,gm-slB/b	S2ons	S2ons	S2eons	S2ns	S2ens
Hc-hb,gm-slB/b	S2on	S2on	S2eons	S2n	S2ens
Hc-hb-slC	S2en	S2en	S2ens	S2ewn	S2ens
Hc-hb-slE	N	N	N	S3ew	N
Li-gclE	N	N	N	S3ewr	N
Lo-gm-slB/b	S2o	S2o	S2eos	S1	S2es
Lo-sclB	S1	S1	S2es	S1	S2es
Lo-sclC	S2e	S2e	S2es	S2ew	S2es
Lo-sclD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Lsk-slD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Mt-clD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Nm-sclC	S2en	S2en	S2ens	S2ewn	S2ens
Nm-sclD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Nm-sclD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Nm-sclE	N	N	N	S3ew	N
Pc-clB	S2n	S2n	S2ens	S2n	S2ens
Pc-clC	S2en	S2en	S2ens	S2ewn	S2ens
Pc-clD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Pc-clE	N	N	N	S3ew	N

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ข้าวโพด	ข้าวไร่	หอมแดง	กะหล่ำปลี	มะเขือเทศ
Ppm-clC	S2en	S2en	S2ens	S2ewn	S2ens
Ppm-clE	N	N	N	S3ew	N
Ppm-gm-clB/b	S2on	S2on	S2eons	S2n	S2ens
Ps-gslD	S3e	S3e	S3e	S3ew	S3e
Ps-gslE	N	N	N	S3ew	N
Ps-slC	S2ern	S2en	S2ens	S2ewrn	S2ens

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาวะการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดินเพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือการนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดในการบริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 ในกลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล ที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนา พื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่มีความสอดคล้อง กับสภาพพื้นที่ การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้ อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ในภาพรวม แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และ ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสำรวจ ภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จากการวิเคราะห์ สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับการพิจารณา ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนด แนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยา และการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่ง ได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม(PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน เพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมีมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้อาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 175,316 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 77.82 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 143,661 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 63.77 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 2,251 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.00 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติ ไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 29,404 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 13.05 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกินมีการออกเอกสารสิทธิ์ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืช ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 21,339 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.47 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดิน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 92 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 76 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ลำไย

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 14,437 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.41 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 3,677 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.63 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก คือ พืชผัก

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลักมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้น และการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัดซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ พื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น

จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,211 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 323 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 200 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้สัก ไม้ยางนา

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 1,306 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พักทอง หอมแดง

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,866 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.83 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,834 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.004 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 741 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 686 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 55 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 811 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 25,215 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.19 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

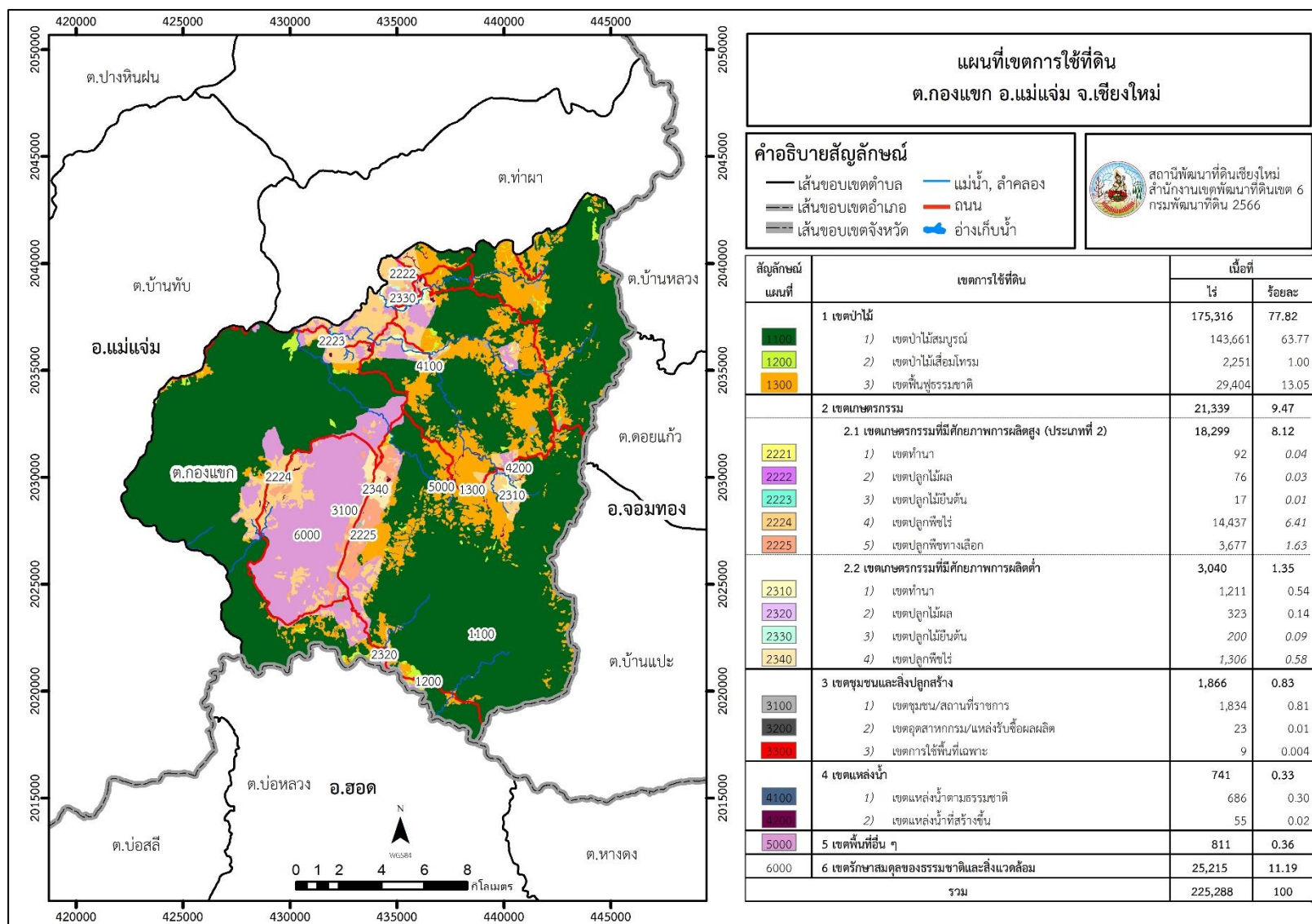
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	เขตป่าไม้	175,316	77.82
1100	1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	143,661	63.77
1200	2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	2,251	1.00
1300	3) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	29,404	13.05
2	เขตเกษตรกรรม	21,339	9.47
2.1	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	18,299	8.12
2221	1) เขตทำนา	92	0.04
2222	2) เขตปลูกไม้ผล	76	0.03
2223	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	17	0.01
2224	4) เขตปลูกพืชไร่	14,437	6.41
2225	5) เขตปลูกพืชทางเลือก	3,677	1.63
2.2	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	3,040	1.35
2310	1) เขตทำนา	1,211	0.54
2320	2) เขตปลูกไม้ผล	323	0.14
2330	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	200	0.09
2340	4) เขตปลูกพืชไร่	1,306	0.58
3	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,866	0.83
3100	1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,834	0.81
3200	2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	23	0.01
3300	3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	9	0.00
4	เขตแหล่งน้ำ	741	0.33
4100	1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	686	0.30
4200	2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	55	0.02
5000	5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	811	0.36
6000	6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	25,215	11.19
รวม		225,288	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ แล้วจะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก เสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่การเกษตร (เขตทำนา / พืชไร่ / ไม้ผล)

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) การผลิตปุ๋ยหมัก พด. เพื่อสนับสนุนการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (4) การส่งเสริมการไถกลบ และผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- (5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (6) การส่งเสริมอบรมพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกร

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- (1) การผลิตปุ๋ยหมัก พด.
- (2) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

4) พื้นที่ขาดแคลนน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำระบบกระจายน้ำด้วยระบบพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ คลองส่งน้ำ

อ่างเก็บน้ำ

5) เหมืองฝายเกิดการเสียหาย มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การจัดสรรงบประมาณซ่อมแซม

6) เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการทำการเกษตร มีแผนงาน/โครงการอบรม ดังนี้

- (1) ส่งเสริมอบรมพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกร

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสม และในเขตที่ไม่เหมาะสม ที่ต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (4) งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (5) การส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์ (องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก)
- (6) โครงการปลูกหญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริและส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก (องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก)

2) เขตปศุสัตว์

- ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2567 ได้รับทราบความต้องการของประชาชนที่มีความต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม การชะล้างพังทลายของดิน การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปัญหาการขาดแคลนน้ำ การเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลกองแขก ทางกรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลกองแขก ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์ และเกิดการชะล้างพังทลายของดิน (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร และปัญหารองลงมา คือการใช้สารเคมี การขาดองค์ความรู้การจัดการดินน้ำที่ถูกต้อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์ และ (2) การชะล้างพังทลายของดิน โดยในพื้นที่กองแขก ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่แจ่มคุณภาพของดิน จึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร และจากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลกองแขก ซึ่งมีเนื้อที่รวม 175,396 ไร่ นั้น พบว่าระดับความชัน 20-35% มีพื้นที่ 281,412 ไร่ ระดับความลาดชันที่ช่วง 12-20% มีพื้นที่ 2,494 ไร่ ระดับความลาดชันระหว่าง 5-12% มีจำนวน 10,349 ไร่ มีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 2-5% มีพื้นที่ 26,262 ไร่ และมีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 0-2% จำนวน 157,771 ไร่ จากการที่สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลาดชันดังกล่าวนี้ เกิดผลกระทบที่ตามมา คือ การสูญเสียดินที่มีความรุนแรง ถึงรุนแรงมากที่สุดรวม 41,255 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.51% โดยหน้าดินที่เกิดการชะล้างลงสู่ด้านล่างจึงไปทับถม ตามลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำ จนเกิดการตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็น การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 12% การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบลเท่านั้น จึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนของปัญหาด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกัน มีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมากและเวลานาน ทำให้โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องกล ติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนปริมาณธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกันเนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุสลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดิน ในแหล่งน้ำจนเกิดการตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น จึงมีกิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น การทำการเกษตรเพิ่มขึ้นรวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วงจนเกิดความแห้งแล้งการขาดแคลนน้ำ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องวางแผนการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำในดินให้คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้เป็นแหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ ประเด็นหลักจากข้อเสนอ ให้แก้ไขปัญหारेื่องการขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่า มี 5 ประการ (1) การซ่อมแซม แหล่งน้ำที่เกิดความเสียหาย รวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ ลำน้ำ เป็นต้น (2) ความต้องการสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างประปาภูเขาโดยส่งน้ำด้วย ท่อ P.E.(4) ขุดเจาะบ่อบาดาล (5) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อกระจายน้ำ รวมทั้งในด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ การดำเนินการตลาดศูนย์กลางของชุมชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนแบบครบวงจร ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ กรมพัฒนาที่ดิน ได้วิเคราะห์เบื้องต้นตามตารางที่ 7-1 ดังนี้

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา เนื้อที่ 1,303 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,261,940.00
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	55,250.00
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	743,750.00
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	7,500.00
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	2,940.00
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	680,000.00
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	425,000.00
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500.00
	1.8 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	340,000.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	41,200.00
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	41,200.00
2. เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น 416 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	907,940.00
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	52,000.00
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	2,940.00
	1.3 การทำปุ๋ยหมัก	680,000.00
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	170,000.00
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,000.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	41,200.00
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	41,200.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตปลูกพืชไร่ 15,743 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,785,960.00
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	52,000.00
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	1,960.00
	1.3 การทำปุ๋ยหมัก	680,000.00
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	680,000.00
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	12,000.00
	1.6 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	1,360,000.00
4. เขตที่มีการชะล้างพังทลายระดับปานกลางถึงมากที่สุด เนื้อที่ 104,112 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	85,800.00
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	51,200.00
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	17,000.00
	1.3 การทำปุ๋ยหมัก	300.00
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	17,000.00
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	300.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	41,200.00
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	41,200.00

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	5,900,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,800,000
	3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่พัฒนาคุณภาพดินในพื้นที่ คทช.	2,500,000
	3.3 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัย	1,600,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	6,041,640
	2. การบริหารจัดการน้ำ	123,600
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	5,900,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	12,065,240

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม - เขตทำนา เนื้อที่ 1,303 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 399 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น 17 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ 15,743 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1. โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2. โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 3. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 4. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
	การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1. โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2. โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3. โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4. โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5. โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6. โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7. โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 8. โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9. โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10. โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 11. โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	12. โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 13. โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 14. โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้าน อารักขาพืช) 15. โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 741 ไร่	1. โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2. โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4. โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6. โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น/พืชไร่ / เขตพื้นที่ที่มี ความลาดชัน (ช่วง 5 -35%)	การส่งเสริมการผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ลิตร	3,250	3,250	3,250	3,250	3,250	16,250	42,250	42,250	42,250	42,250	42,250	211,250	พด.
เขตทำนา	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยสด	ตัน	5	5	5	5	5	25	148,750	148,750	148,750	148,750	148,750	743,750	พด.
เขตทำนา	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	พด.
เขตทำนา/เขตปลูก ไม้ผล -ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/เขตพื้นที่ที่มี ความลาดชัน (ช่วง 5-35%)	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	9,800	9,800	9,800	9,800	9,800	49,000	พด.
เขตทำนา/เขตปลูก ไม้ผล -ไม้ยืนต้น/พืชไร่/ เขตพื้นที่ที่มี ความลาดชัน (ช่วง 5-35%)	การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	ตัน	160	160	160	160	160	800	544,000	544,000	544,000	544,000	544,000	2,720,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา/เขตปลูกไม้ผล / เขตไม้ยืนต้น /เขตปลูก พืชไร่/เขตพื้นที่ที่มีความลาด ชัน(ช่วง 5-35%)	การจัดหาปูนโลโลไมท์	ตัน	250	250	250	250	250	1,250	425,000	425,000	425,000	425,000	425,000	2,125,000	พด.
เขตทำนา/เขตปลูกไม้ผล / เขตไม้ยืนต้น /เขตปลูกพืช ไร่/เขตพื้นที่ที่มีความลาดชัน (ช่วง 5-35%)	การส่งเสริมการปรับปรุง พื้นที่ดินกรด	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	พด.
เขตทำนา/พืชไร่	โครงการส่งเสริมการไถ กลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดการปล่อยก๊าซ เรือนกระจก	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พด.
2. การบริหารจัดการน้ำ											-				
เขตทำนา	โครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน	บ่อ	1	1	1	1	1	5	20,600	20,600	20,600	20,600	20,600	103,000	พด.
เขตไม้/ไม้ยืนต้น	การพัฒนาแหล่งน้ำขนาด เล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและ น้ำ	แหล่ง	1	1	1	1	-	4	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000	1,600,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

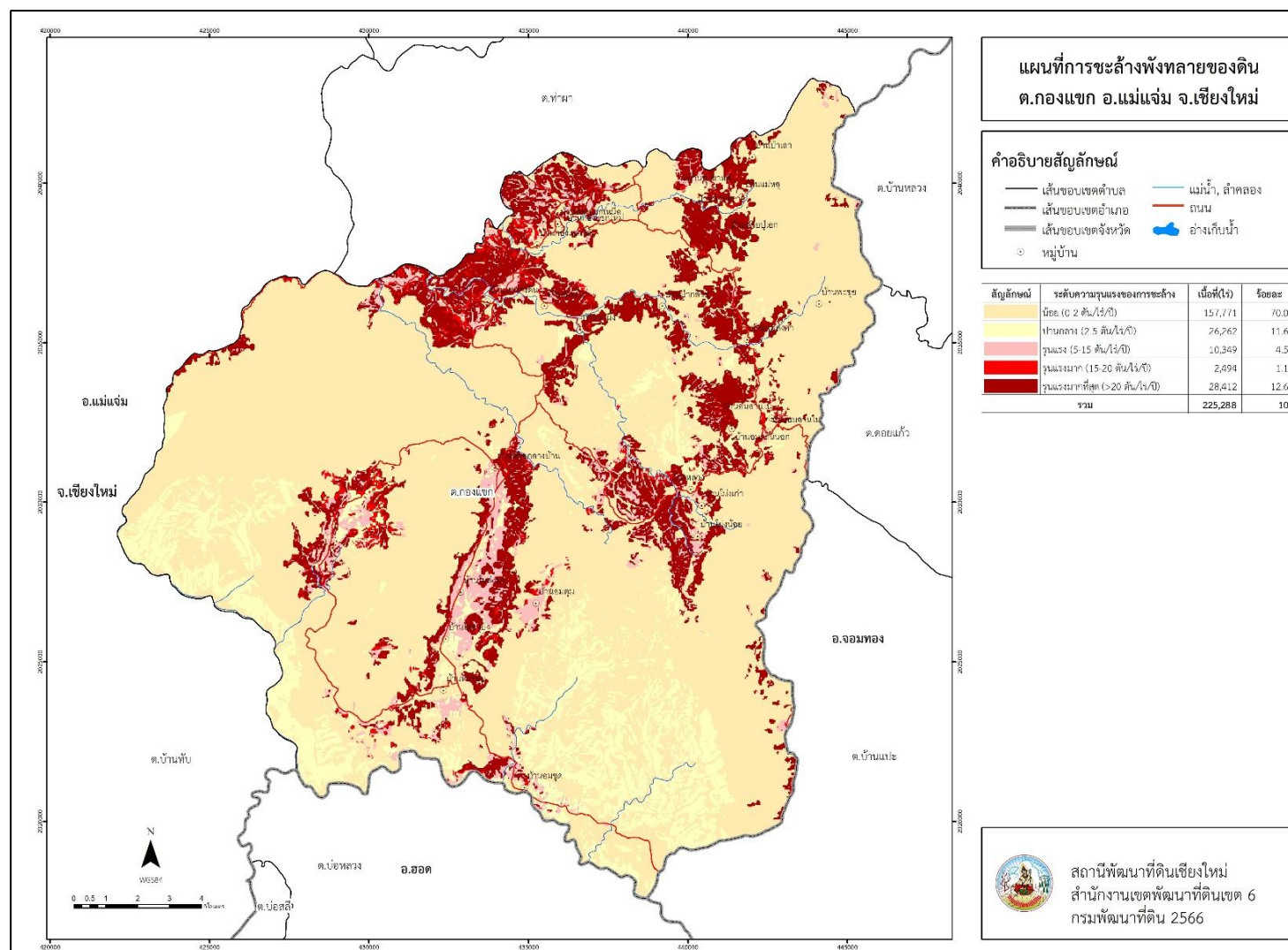
ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการ ชะล้างพังทลายของดิน														
เขตพื้นที่ที่มี ความลาดชัน (ช่วง 5-35%)	การปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000	พด.
เขตพื้นที่ที่มี ความลาดชัน (ช่วง 5-35%)	การจัดระบบอนุรักษ์ดินและ น้ำในพื้นที่พัฒนาคุณภาพดิน ในพื้นที่ คทช.	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000	พด.
เขตพื้นที่ที่มี ความลาดชัน (ช่วง 5-35%)	การจัดระบบอนุรักษ์ดินและ น้ำในพื้นที่เสี่ยงภัย	ไร่	100	100	100	100	100	500	320,000	320,000	320,000	320,000	320,000	1,600,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ

แผนการใช้ที่ดินตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 7-1 แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อน้ำบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก. 2567. วิสัยทัศน์และพันธกิจ. แหล่งที่มา: http://www.kongkhak.go.th/web/show_detail.php?select=vision&sname=วิสัยทัศน์และพันธกิจ, 8 มิถุนายน 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

230 หมู่ที่ 3 ตำบลตอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

โทรศัพท์ 0-5312-1171 E-mail : cmi01@ldd.go.th